

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 530/2019-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. marca 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., Vlčie hrdlo 1, Bratislava, IČO 31 322 832, zastúpenej advokátom JUDr. Ľubošom Noskovičom, Líščie nivy 7, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 28 C 220/2009-787 zo 16. augusta 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 28 C 220/2009-787 zo 16. augusta 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Prešov č. k. 28 C 220/2009-787 zo 16. augusta 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., trovy konania v sume 325,42 € (slovom trisdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Ľuboša Noskoviča, Líščie nivy 7, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 530/2019-11 zo 17. decembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky SLOVNAFT, a. s., Vlčie hrdlo 1, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), v časti namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 28 C 220/2009-787 zo 16. augusta 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“). Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd napadnutým uznesením okresného súdu sťažovateľku ako žalovanú vo veci samej výrokom I zaviazal k náhrade trov konania sp. zn. 28 C 220/2009 vo výške 23 687,10 €, výrokom II sťažnosť žalobcov v prevyšujúcej časti zamietol a napokon výrokom III zamietol sťažnosť sťažovateľky ako žalovanej. Sťažovateľka uviedla, že spor vedený pod sp. zn. 28 C 220/2009 sa týkal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v katastrálnom území

██████ ktoré podľa potvrdzujúceho rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co 38/2016-728 z 8. septembra 2016 patria do vlastníctva žalobcov.

3. Sťažovateľka ďalej uviedla, že žalobcovia svoje nároky podložili dedičským osvedčením, v ktorom bola celková hodnota všetkých dotknutých nehnuteľností stanovená na sumu 1 924 Sk (63,83 €), a darovacou zmluvou spísanou vo forme notárskej zápisnice N 103/99, Nz 74/99 z 30. marca 1999, v ktorej bola hodnota príslušných pozemkov stanovená na celkovú výšku 16 594,50 Sk (550,84 €). Ďalej uviedla, že okresný súd napadnutým uznesením okresného súdu stanovil hodnotu sporu sumou 67 243,80 € (4 810 m² × 13,98 €/m²), resp. sumou 33 621,90 € ako polovicou pre každého žalobcu a uviedol, že ocenenie dotknutých pozemkov musí vychádzať zo skutočného stavu. K tomu sťažovateľka dodala: *„K takejto sume konajúci súd dospel pravdepodobne na základe situácie z času pred podaním žaloby, kedy dal sťažovateľ na účely mimosúdnej dohody so žalobcami vypracovať znalecký posudok na kúpnu cenu predmetných nehnuteľností a tento znalecký posudok teda s konaním 28C/220/2009 nesúvisel. Použitie sumy 13,98 €/m² však konajúci súd žiadnym spôsobom neodôvodnil, a to aj napriek námietkam sťažovateľa...“*

4. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že pri priznaní trov za jednotlivé úkony právneho zastúpenia okresný súd v napadnutom uznesení okresného súdu priznal pri spoločných úkonoch oboch žalobcov ich právnemu zástupcovi trovy za celý úkon vo výške 492,93 € zvýšený o polovicu, teda spolu vo výške 739,39 €. K tomu dodala: *„Vo svojom predchádzajúcom uznesení, č. k. 28C/220/2009-755 zo dňa 12.04.2017 Okresný súd Prešov síce rovnako nesprávne vychádzal z hodnoty sporu 33 621,90 €, no správne aspoň aplikoval právnu normu a znížil tarifnú odmenu za 1 úkon právnej pomoci pri zastupovaní oboch žalobcov o 50 % a vyrubil tak sťažovateľovi celkové trovy konania vo výške 17 217,57 €.“* Ďalej uviedla, že v predmetnom konaní okresný súd rozhodol o výške trov bez relevantného preskúmania samotnej hodnoty sporu pri začatí poskytovania právnej služby.

5. Sťažovateľka tiež namietla, že okresný súd takým vyrubením trov konania, keď rozhodol, že jednému žalobcovi má sťažovateľka uhradiť náhradu trov v rozsahu 100 % a druhému žalobcovi má uhradiť náhradu trov zníženú v rozsahu 50 %, teda nie tak, ako podľa sťažovateľky mal, že by náhradu trov u oboch žalobcov znížil v rozsahu 50 %, rozhodol významným spôsobom v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu, ako aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Zároveň namietla, že takto bolo závažným spôsobom zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces aj tým, že okresný súd nijako nešpecifikoval, vo vzťahu ku ktorému konkrétnemu žalobcovi má byť uhradená náhrada trov v rozsahu 100 % a ktorému žalobcovi má byť uhradená náhrada trov znížená v rozsahu 50 %, čím je v tomto smere napadnuté uznesenie okresného súdu arbitrárne. V závere sťažovateľka dodala: *„Naviac potom, ak sa žalobcovia v spore 28C/220/2009 domáhali určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorých hodnota bola na základe nimi predložených dokumentov na začiatku predmetného sporu po prepočte 63,86 €, resp. 550,84 €, je v extrémnom rozpore so zásadou spravodlivého procesu, ako aj so zásadou rovnosti strán, keď konajúci súd bez akéhokoľvek odôvodnenia a dokazovania vyrubil trovy konania z celkovej hodnoty sporu 67 243,80 €.“*

6. Sťažovateľka vo vzťahu k porušeniu základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy uviedla, že z vyrubenej poplatku vo výške 99,50 € za začatie konania sp. zn. 28 C 220/2009 je zrejmé, že pri podaní žaloby okresný súd nevedel stanoviť hodnotu sporu a ani počas ďalšieho priebehu tohto konania k stanoveniu hodnoty sporu nedošlo. Podľa sťažovateľky vyrubeními trov konania vo výške 23 687,10 € napadnutým uznesením okresného súdu došlo k neoprávnenému a hrubému zásahu do jej majetku, keďže *„... priznané trovy pri použití príslušného podielu hodnoty sporu 31,93 €, t. j. 1/2 z 63,86 € (resp. 275,42 €, t. j. 1/2 z 550,84 €) mal správne vypočítať v celkovej výške 1 617,77 € (resp. 1 780,88 €)... Namiesto toho bez akéhokoľvek odôvodnenia... neodôvodnene, a teda svojvoľne, stanovil hodnotu sporu použitím sumy 13,98 €/m².“*

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálehom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu vrátane práva na spravodlivý proces v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo Uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 28C/220/2009-787 zo dňa 16.08.2018 v spojení s Uznesením Okresného súdu Prešov, č. k. 28C/220/2009-755 porušené.

2. Základné právo sťažovateľa vlastníť majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy SR bolo Uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 28C/220/2009-787 zo dňa 16.08.2018 v spojení s Uznesením Okresného súdu Prešov, č. k. 28C/220/2009-755 porušené.

3. Ústavný súd SR zrušuje Uznesenie Okresného súdu Prešov, č. k. 28C/220/2009-787 zo dňa 16.08.2018 a Uznesenie Okresného súdu Prešov, č. k. 28C/220/2009-755 zo dňa 12.04.2017 vo všetkých výrokoch a vec vracia Okresnému súdu Prešov na nové konanie a rozhodnutie.

4. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia k rukám jeho právneho zástupcu.“

II.

Vyjadrenia okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

8. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1 SprO 101/2020 z 30. januára 2020, v ktorom predseda okresného súdu uviedol:

„... z vyjadrenia zákonnej sudkyne vyplýva, že podľa § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z... ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj... hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor...

A teda, ak hodnota sporu je 67.243,80 € ($4\,810\text{ m}^2 \times 13,98\text{ €/m}^2$), pri určovaní hodnoty súd bral do úvahy, že pozemky sú už zastavané, teda stavebné pozemky, a preto aj ich hodnota a ocenenie musí vychádzať zo skutočného stavu. Aj sám žalovaný počas konania doručil právnenému zástupcovi žalobcov výzvu na mimosúdne urovnanie, kde na základe znaleckého posudku cena bola stanovená na 13,98 €/m².

Z tohto dôvodu má zákonná sudkyňa za to, že v tejto časti je sťažnosť nedôvodná.

Druhým argumentom sťažovateľa je § 13 ods. 2 vyhlášky, kde súd na základe vtedy ustálenej praxe vychádzal z hodnoty predmetu konania u každého samostatne. Avšak vzhľadom na uznesenie ÚS SR zo dňa 08.03.2018, sp. zn. II. ÚS 137/2018 mala byť výška trov stanovená nasledovne: odmena za 1 úkon právnej služby vypočítaná z hodnoty 67.243,80 € predstavuje 559,33 €, pri spoločných úkonov 50 % - 279,67 €. Samostatný úkon advokáta za žalobcu v 1. rade – 08.10.2009 prevzatie a príprava zastúpenia žalobcu v 1. rade 559,33 € + režijný paušál 6,95 €. Samostatný úkon advokáta za žalobcu v 2. rade – 08.10.2009 prevzatie a príprava zastúpenia žalobcu v 2. rade 559,33 € + režijný paušál 6,95 €... Spoločné úkony advokáta za žalobcov (50 % tarifnej odmeny) - žaloba (žalobca v 1. rade): 279,67 €, žaloba (žalobca v 2. rade): 279,67 € + režijný paušál 1 x 6,95 €.“

Predseda okresného súdu zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

9. Ústavný súd v súlade s § 126 zákona o ústavnom súde listom z 21. januára 2020 zaslal zúčastneným osobám [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „zúčastnené osoby“) upovedomenie o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky a zároveň ich poučil, že majú právo sa k nej vyjadriť, na čo im stanovil lehotu 10 dní od doručenia upovedomenia. Zúčastnené osoby svoje právo podať vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky využili a urobili tak prostredníctvom ich spoločného právneho zástupcu vo vyjadrení z 28. januára 2020, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 28. januára 2020, v ktorom uviedli, že nesúhlasia s tvrdením sťažovateľky, že hodnota predmetu sporu – pozemkov bola určená doloženým dedičským rozhodnutím a darovacou zmluvou. K tomu dodali: „V dedičskom konaní bola určovaná hodnota dedičstva podľa stavu v KN za cenu 0,40,- SK/m². Pri darovacej zmluve bolo v zmysle vtedy platnej vykonávacej vyhlášky 79/96 Zb. ku katastrálnemu zákonu potrebné, v zmysle § 36 ods. 1, s návrhom na vklad predložiť aj ocenenie pozemku, ktorý bol ocenený na 6,20 SK/m², čo vyplýva z darovacej zmluvy. Ocenenie bolo vykonané podľa vtedy platnej a účinnej vyhl. 465/1994 Z. z. Žaloba o určenie vlastníctva bola podaná 21.10.2009, kedy platila vyhl. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, ktorá bola platná a účinná aj v čase rozhodovania súdu o trovách, preto súd pri rozhodovaní o trovách nemohol vychádzať z hodnoty pozemkov,

ktoré boli zistené podľa vyhlášky 465/1994 Z. z., ktorá už nebola účinná. Pozemky dal ohodnotiť žalovaný. Správne preto bola súdom určená hodnota predmetu konania 13,93 €/m² podľa vyhl. 492/2004 Z. z., čo zodpovedalo zistenej hodnote pozemkov podľa ZP č. 69/2014 a č. 209/2014, ktoré predložil sám žalovaný s návrhom na mimosúdne vysporiadanie.“ Zároveň uviedli, že z vyrubeneho súdneho poplatku vo výške 99,50 € nevyplýva, žeby na začiatku konania okresný súd nevedel určiť hodnotu predmetu sporu. K tomu uviedli: „V čase podania žaloby t. j. 21.10.2009 sa platil súdny poplatok v konaniach o určení vlastníctva podľa poznámky č. 1, k pol. 1, sadzobníka podľa pol. 1, písm. b) tak, ako sa platí v konaniach, kde nemožno predmet konania oceniť, t. j. 99,50 €. Tento poplatok pevnou sumou bol zavedený od 1.7.2007 novelou uskutočnenou zák. č. 273/2007 Z. z. Tento poplatok sa pri určovacích žalobách platí bez ohľadu na to, či možno alebo nemožno predmet takého konania oceniť a bez ohľadu na to, aká je hodnota predmetu sporu... V preskúmvanej veci išlo o určenie vlastníckeho práva žalobcov, ktoré je nesporne oceniteľné a vyčísliteľné v peniazoch vo výške hodnoty pozemkov.“ K spôsobu určenia odmeny právnej pomoci vzhľadom na zastupovanie dvoch klientov v predmetnom konaní uviedli, že v tomto taktiež nesúhlasia s argumentáciou sťažovateľky. Odôvodňujú to tým, že v danej veci bolo rozhodované o určení vlastníctva u každej zo zúčastnených osôb v predmetnom konaní ako žalobcov samostatne, a preto nárok každej zo zúčastnených osôb je samostatným nárokom. Teda podľa zúčastnených osôb u nich nešlo o spoločný nárok, ktorý by u nich zakladal nerozlučné procesné spoločenstvo. Uviedli, že hoci obidve zúčastnené osoby uplatňovali vlastnícke právo, robili tak na základe rôznych právnych titulov. K tomu dodali: „Súd mal preto posúdiť základnú sadzbu podľa § 13 ods. 2, aj podľa ods. 3 vyhl., pretože išlo o zastupovanie dvoch účastníkov o samostatných nárokoch, preto o zastupovanie v dvoch spojených veciach. Súd však posudzoval výšku základnej sadzby iba podľa § 13 ods. 2 vyhl., ktorý správne aplikoval... V predmetnej veci pritom právny nárok jedného zastúpeného bol odvodzovaný od darovacej zmluvy a u druhého od dedičstva, čo sú dva samostatné právne tituly a teda dve samostatné veci a u žalobcov išlo o samostatné, nie nerozlučné spoločenstvo. Týmto bola aj náročnosť úkonov právnej služby u oboch odlišná.“ Podľa zúčastnených osôb teda v predmetnej veci je správny postup, kedy by advokátovi prináležala u prvej zo zúčastnených osôb plná sadzba tarifnej odmeny a u druhej zo zúčastnených osôb základná sadzba tarifnej odmeny znížená o 50 %. Taktiež

za neopodstatnenú považujú aj výčitku sťažovateľky voči okresnému súdu, že tento neurčil, voči ktorej konkrétnej zo zúčastnených osôb má byť priznaná náhrada trov v rozsahu 100 % a voči ktorej zo zúčastnených osôb má byť znížená o 50 %, a to z dôvodu, že išlo zo strany sťažovateľky o solidárny záväzok na náhradu trov voči obom zúčastneným osobám a bola založená aktívna solidarita zúčastnených osôb ako žalobcov.

10. Sťažovateľka sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu na výzvu ústavného súdu z 5. februára 2020 k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním zo 14. februára 2020, doručeným ústavnému súdu 17. februára 2020, v ktorom uviedla:

„Okresný súd Prešov vo svojom vyjadrení správne, no bez ďalšieho vysvetlenia odkazuje na ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktoré sa venuje určeniu tarifnej hodnoty veci podľa stavu pri začatí poskytovania právnej služby. Zároveň však v ďalšom len stroho stanovuje ako hodnotu sporu sumu 67.243,80 €, a to napriek skutočnosti, že súdny poplatok za začatie sporu bol vyrubený v sume 99,50 € v súlade s položkou 1 písm. b) časti I. sadzovníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov. V ďalšom priebehu dotknutého konania... pritom nedošlo k prehodnoteniu ani k zmene určenia hodnoty sporu, a preto neexistuje žiadny dôvod na použitie sumy 67.243,80 €... Navyiac rovnako ako vo svojom vyjadrení uvádza aj Okresný súd Prešov, predmetná suma bola až počas konania zo strany sťažovateľa navrhovaná pre účely mimosúdneho urovnania... neexistuje preto žiadny dôvod na použitie tejto sumy na stanovenie hodnoty predmetného sporu, navyiac pri začatí poskytovania právnej služby...

Pokiaľ ide o určenie tarifnej hodnoty pri začatí poskytovania právnej služby, máme za to, že súd mal vychádzať z podkladov predložených k žalobe, a to z Osvedčenia o dedičstve... zo dňa 15.03.1999, alternatívne z Darovacej zmluvy spísanej vo forme notárskej zápisnice... zo dňa 30.03.1999, ktoré definovali ohodnotenie pozemkov žalovaných v registri EKN...

Okresný súd... ďalej potvrdzuje nesprávnosť pri určení trov konania a predkladá výpočet, ktorý považuje za správny. Rovnako ako v predchádzajúcom však naďalej

vychádza z nesprávne stanovenej hodnoty sporu, ktorá nereflektuje stav preukázaný počas dotknutého konania pri začatí poskytovania právnej služby...“

Sťažovateľka vyslovila súhlas s upustením od ústneho prejednanja ústavnej sťažnosti.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľky, v časti ako bola ústavným súdom prijatá na ďalšie konanie, spočíva v namietanom porušení základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu.

18. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 171/2019).

19. Ústavný súd už judikoval, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom. Obdobne to v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí aj vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri rozsudok vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, sťažnosť č. 22410/93, bod 29) (IV. ÚS 513/2018).

20. Ako vyplýva z už ustálenej judikatúry ústavného súdu, rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného súdneho konania. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda aj do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť (m. m. I. ÚS 171/2019).

21. Ústavný súd vo vzťahu k trovám konania ďalej judikoval, že k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže dôjsť postupom všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (m. m. IV. ÚS 348/2011).

22. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky, alebo tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (m. m. IV. ÚS 513/2018).

23. Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej rozhodovacej činnosti zároveň konštatoval, že riziko pochybenia na strane štátneho orgánu musí znášať samotný štát, a ak v konaní došlo k chybe, tá nesmie byť napravná na úkor dotknutého jednotlivca (pozri rozsudok vo veci Šimecki proti Chorvátsku z 30. 4. 2014, sťažnosť č. 15253/10, bod 46; tiež rozsudok vo veci Kľačanová proti Slovenskej republike z 27. 11. 2018, sťažnosť č. 8394/13, bod 25).

24. Ústavný súd ďalej konštatuje, že úlohou okresného súdu bolo postupovať v súlade s príslušnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“).

25. Aj samotný okresný súd v podanom stanovisku k prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľky napokon priznal pochybenie v spôsobe výpočtu trov právneho zastúpenia, v otázke týkajúcej sa určenia hodnoty úkonu vzhľadom na právne zastupovanie dvoch osôb, v tomto prípade zúčastnených osôb, jedným právnym zástupcom. V tejto časti vzhliadol pochybenie na strane okresného súdu aj ústavný súd. Okresný súd mal v predmetnej veci postupovať spôsobom, aký vyplýva aj zo samotnej judikatúry ústavného súdu (napríklad uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 137/2018-13 z 8. marca 2018). Keďže však okresný súd (sudca) v napadnutom uznesení okresného súdu dospel k rozhodnutiu o trovách konania v rozpore so zákonom a s uvedenou vyhláškou, už táto samotná skutočnosť je dostatočným dôvodom na to, aby zo strany ústavného súdu bolo napadnuté uznesenie okresného súdu zrušené.

26. Okresný súd bude mať priestor na nápravu svojho pochybenia pri opätovnom rozhodovaní o trovách konania. Ústavný súd na záver konštatuje, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nie je dávať všeobecnému súdu návod na výpočet trov konania, resp. pomoc s takýmto výpočtom (I. ÚS 171/2019).

27. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

V.

Zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie

28. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

29. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

30. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Trovy konania

31. Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom pred ústavným súdom.

32. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

33. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ústavný súd priznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti), ktoré boli vykonané v roku 2018. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2018 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. predstavuje sumu 153,50 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.) predstavuje sumu 162,71 € za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018. Trovy právneho zastúpenia tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 325,42 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia). Podanie právneho zástupcu sťažovateľky ústavnému súdu doručené 17. februára 2020 neobsahovalo žiadne nové skutočnosti významné pre rozhodnutie ústavného súdu, preto ústavný súd odmenu zaň nepriznal.

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

36. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu